

فاجعه‌انگاری انقلاب در خاطرات رجالی‌پهلوی

۷ بهمن ۱۳۹۴ ساعت ۲۱:۰۵

موسی حقانی، مدیر موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران در دهمین نشست «تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی (۱۳۴۲-۵۷)» گفت: در منابع و مستنداتی که در حیطه تاریخ شفاهی تولید شده، باید واکاوی جدی صورت بگیرد، زیرا در این حوزه با تناقض، ابهام و تحریف روبه‌رو هستیم.

دهمین نشست «تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی (۱۳۴۲-۵۷)» به همت مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران با همکاری انجمن تاریخ شفاهی ایران با سخنرانی موسی حقانی، مدیر موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، یعقوب توکلی، پژوهشگر علوم سیاسی، مرتضی میردار، معاون تاریخ شفاهی مرکز اسناد انقلاب اسلامی، علیرضا کمری، مدیر دفتر ادبیات پایداری حوزه هنری و مرتضی رسولی‌پور، مدیر بخش تاریخ شفاهی موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران سه‌شنبه ششم بهمن‌ماه در تالار سوره حوزه هنری برگزار شد.

ناگفته‌های تاریخ با مستندات برآمده از تاریخ شفاهی

موسی حقانی در این نشست گفت: درباره انقلاب اسلامی در حوزه تاریخ شفاهی موسسه‌هایی در داخل و خارج از کشور دست به کار شدند، در این میان موسسه مطالعات تاریخ معاصر پیشگام بوده و کارهای خوبی در این زمینه انجام داده است و می‌کوشد تا این آثار را منتشر و در دسترس پژوهشگران قرار دهد. امکانات و ظرفیت‌هایی در تاریخ شفاهی وجود دارد که اهمیت آن را دو چندان می‌کند و با توجه به رشدی که در تاریخ شفاهی داریم آن را از یک مصاحبه معمولی به یک تحلیل گفتمان در حوزه تاریخ معاصر ایران می‌توانیم تبدیل کنیم.

مدیر موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران ادامه داد: در بعضی مقولات که هنوز تاریخ‌نگاران ما یا دست به قلم نشدند و یا با تاخیر به سمت مکتوب کردن آن رفتند، تاریخ شفاهی گام‌های قابل توجه‌ای برداشته و مستنداتی را تهیه کرده که اکنون در معرض قضاوت پژوهشگران و مخاطبان قرار دارد. اکنون می‌توان گفت با وجود مستنداتی که در حوزه تاریخ شفاهی گردآوری شده می‌توان به برخی ناگفته‌های تاریخ پی برد.

وی با طرح پرسشی افزود: شاید بپرسید چرا باید سراغ تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی رفت؟ در پاسخ باید گفت این انقلاب به عنوان مهم‌ترین رویداد در تاریخ معاصر ایران از همان آغاز بحث‌های فراوانی در حوزه تاریخ و به ویژه تاریخ شفاهی پیرامون آن مطرح بوده

و منابع متعددی نیز در این زمینه منتشر شده است. همین تعدد منابع که قرار است به عنوان مستندات در اختیار تاریخ‌نگاری قرار بگیرد، این ضرورت را به وجود می‌آورد که یک واکاوی جدی در این منابع صورت بگیرد. به ویژه آن که ما با موج گسترده تحریف‌ها در این تاریخ‌نگاری مواجه هستیم. بنابراین تا دیر نشده باید در این منابع و مستنداتی که در حیطه تاریخ شفاهی تولید شده، واکاوی جدی صورت بگیرد، زیرا در این حوزه هم با تناقض، ابهام و تحریف روبه‌رو هستیم.

فاجعه‌انگاری انقلاب اسلامی در خاطرات رجال پهلوی

یعقوب توکلی، پژوهشگر علوم سیاسی با اشاره به تاریخ‌نگاری‌های رجال عصر پهلوی گفت: پس از پیروزی انقلاب اسلامی، رجال عصر پهلوی که به تالیف خاطرات یا وقایع مربوط عصر پهلوی و وقوع انقلاب پرداختند به نوعی تلاش کردند تا پیروزی انقلاب را یک فاجعه تعریف کنند. از این رو در کتاب «پاسخ به تاریخ» محمدرضا پهلوی که می‌توان گفت جزو نخستین کتاب‌های منتشر شده در حوزه تاریخ شفاهی است در نخستین نگاه عمومی به این منبع، فاجعه معرفی کردن انقلاب اسلامی به چشم می‌خورد.

وی افزود: در کتاب «من و برادرم» اشرف پهلوی نیز نگاه فاجعه‌انگارانه درباره وقوع انقلاب اسلامی غلبه دارد. همچنین این نگاه در «خاطرات علی امینی»، «جهانگیر تفضلی»، «خاطرات جمال شریف امامی» و مجموعه خاطراتی که حبیب لاجوردی در دانشگاه هاروارد انجام داده، دنبال می‌شود. نکته دیگری که در این مجموعه کتاب‌های خاطرات رجال عصر پهلوی عمومیت دارد، این است که هیچ کدام برای خودشان در سقوط رژیم نقش منفی قائل نمی‌شوند.

نقش کم‌رنگ مصاحبه‌گر کتاب «حکمت و سیاست» در مقابل نصر

مرتضی میردار، معاون تاریخ شفاهی مرکز اسناد انقلاب اسلامی در نقد کتاب «حکمت و سیاست» خاطرات سیدحسین نصر گفت: نخست باید بگوییم گرفتن این خاطرات در نوع خود بسیار ارزنده است، زیرا بسیار کار دشواری است که بتوان یک فیلسوف را روی صندلی نشانند و با وی درباره تاریخ مصاحبه کرد. با این حال مصاحبه‌گر این اثر، حسین دهباشی را به عنوان مستندساز می‌شناسیم و نه یک مصاحبه‌گر تاریخ شفاهی. کما اینکه این حضور در عرصه تاریخ شفاهی باعث شده که وزنه مصاحبه‌شونده در این کتاب سنگینی کند و مصاحبه‌گر به خوبی نتواند برخی پرسش‌ها را بپرسد و در مقابل برخی سخنان وی نیز رویکرد انفعالی داشته باشد.

وی اظهار کرد: ما امیدواریم در آینده افراد دیگری بتوانند با استفاده از این کتاب نقش نصر را در عرصه فرهنگ و تاریخ پهلوی به خوبی تبیین کنند. درباره این فیلسوف باید بگوییم با توجه به نقشی که در سال‌های پایانی پهلوی در سیاست داشته و نوع معاشرتی که پس از ورود به حلقه درس علامه طباطبایی پیدا کرد، باعث شد تا با برخی علمای موثر در انقلاب اسلامی از جمله شهید مطهری آشنا شود و این آشنایی تا پیروزی انقلاب اسلامی ادامه داشته باشد به طوری که در برخی صفحات این کتاب سخنانی از شهید مطهری و علامه طباطبایی نقل شده که ما راستی و درستی این سخنان را نمی‌دانیم. از طرفی ورود وی به دربار

پهلوی به عنوان رئیس دفتر فرح دیبا به گونه‌ای روایت شده که با آنچه در برخی منابع دیگر ذکر شده، متفاوت است. بعضی بر این باور هستند که نصر به تحریک و تشویق همسرش وارد دستگاه پهلوی شد اما خود درباره این ایفای نقش سخن دیگری دارد.

منبع: ایبنا

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۲۴۶۰/پهلوی-رجال-در-خاطرات-انقلاب-انگاری-فاجعه/>